

FAAFINTA

الرسمية

OFFICIAL

RASMIGA AH

الجريدة

BULLETIN

EE JAMHUURIYADDA SOOMAALIYA

Sanadka 11aad

Muqdisho, July 2024

Lr.3

Waaxda Maamulka Faafinta Rasmiga ah
Ee Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda

FAAFIN BIL SOO BAXA

Qiimaha waa \$XXX Dollar, lambar waliba – **RUKUNKA**: Sanaddii waa \$XXX Dollar, Soomaaliya gudaheeda – Dibaddeedana waa \$XXX Dollar. Rukunka la weydiisto waqtiga loo gooyay wuxuu ka bilaabmaa 1 Janaayo. Qiimaha Qoritaanku F.R halkii sadar iyo wixii ka yar waa \$XXX Dollar – Rukunka iyo Qoritaanku waxaa la weydiistaa Laanta Maamulka Faafinta Rasmiga ah – Lacagta waxaa lagu bixiniyaa Xafiiska Canshuuraha ee Wasaaradda Maaliyadda.

KOBNIIN**BOGGA KOOWAAD****SHARCI**

W.M

BOGGA LABAAD

XEER

BOGGA SEDDEXAAD**TALOOYIN, ISGAARSIIN, OGAYSIIIS, IWM****APRIL-JULY****2024**

Xeer Ra'iisal Wasaare Lr. 161

Taariikh: 19/07/2024

XEER: SIYAASADDA QARAN EE IIBKA HUBKA, RASAASTA, IYO
QALABKA CIIDANKA

Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda JFS;

Markuu arkay: Qodobka 97^{aad} faqradda 1^{aad} iyo 2^{aad}; iyo Qodobka 99^{aad} faqradda (a), (b), (e), (f) iyo (g); iyo Qodobka 100^{aad} faqradda (a) iyo (d) ee Dastuurka KMG;

Markuu arkay: Soojeedinta Wasaaradda Gaashaandhigga ee JFS;

Markuu arkay: Go'aanka Shirka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu tahay **SHGW.24.81.07.24** ee 19/07/2024, kuna saabsan Siyaasadda Qaran ee Iibka Hubka, Rasaasta, iyo Qalabka Ciidanka oo uu Goluhu cod buuxa ku ansixiyay;

Markuu tixgaliyay: Muhiimadda ay u leedahay Dalka xakameynta hubka sharci-darrada, si loo sugo, loona ilaalsho kala-dambaynta, nabadgalyada guud, iyo Amniga Qaranka;

Waxa uu Meelmariyay:

Qodobka 1^{aad}:

Go'aan Gole

Go'aanka Shirka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu tahay **SHGW.24.81.07.24** ee 19/07/2024, kuna saabsan Siyaasadda Qaran ee Iibka Hubka, Rasaasta, iyo Qalabka Ciidanka oo uu Goluhu cod buuxa ku ansixiyay.

Oodobka 2aad

Hirgalin

Waxaa Wasaaradda Gaashaandhigga loo igmaday in ay hirgaliso, meelmarisana Siyaasadda Qaran ee Iibka Hubka, Rasaasta, iyo Qalabka Ciidanka.

Oodobka 3aad

Dhaqangal

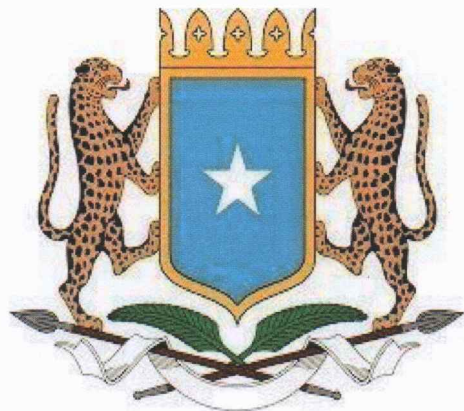
Siyaasaddan Qaran waxa ay dhaqangalaysaa marka uu saxiixo Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, waxaana lagu soo saarayaa Faafinta Rasmiga ah ee Dowladda.

Mudane, Hamza Cabdi Barre
Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda JFS

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA	
XAFIISKA HANTIDHOWRKA GUUD	
DIWAAN NO	HAN-460-2024
TAARIKH	29-08-2024
SAXIIX	
AVV Ahmed Isse Gutale	
Hantidhowraha Guud Ee JFS	

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA

WASAARADDA GAASHAANDHIGGA

Siyaasadda Iibka Hubka, Rasaasta iyo Qalabka Ciidanka

Waxaa diyaarisay:

Wasaaradda Gaanshaandhigga ee Xukuumadda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya

Luulyo, 2024

Tusmo

<i>Qeexitaanno</i>	2
<i>Cutubka 1aad: Hordhac</i>	2
Gogoldhig.....	2
Sababta ka Dambaysa Samaynta Siyaasaddan.....	3
Hannaanka Dejinta Siyaasadda.....	3
Gorfeynta Xaaladaha.....	4
<i>Cutubka 2aad: Ujeedada, Mabaadi'da, Seeraha iyo Qaabdhismeedka Sharci</i>	5
<i>Ujeedada Siyaasadda</i>	5
<i>Mabaadii'da Hagaysa</i>	5
<i>Seeraha Siyaasadda</i>	6
<i>Qaabdhismeedka Sharci ee Siyaasadda</i>	6
<i>Cutubka 3aad: Maamulka iyo Maareeynta Hannaanka libka</i>	7
Hawlaha La Qabanayo libka Ka Hor	7
Hawlaha La Qabanayo Xiliga libka	8
Hawlaha La Qabanayo libka Ka Dib	9
<i>Cutubka 4aad: Agaasinka Hay'adeed ee Fulinta Siyaasadda</i>	10
Xogaha Hubka, Rasaasta iyo Qalabka	11
Warshadeynta iyo Dhoofinta Hubka, Rasaasta iyo Qalabka Ciidan.....	11
Dib-u-eegista Siyaasadda libka Hubka iyo Rasaasta.....	11

Qeexitaanno

JFS: Waxaa laga soo gaabiyay Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya.

XFS: Waxaa laga soo gaabiyay Xukuumadda Federaalka Soomaaliya.

Dawladd Goboleedyada: Waxaa loola jeedaa dawladd goboleedyada xubinta ka ah dawladda federaalka Soomaaliye.

Rasaas: Rasaas waxaa loola jeedaa agabka loo isticmaalo in laga rido hubka yar-yar iyo kan waaweyn sida qoryaha iyo madaafiicda.

Shahaadada Adeegsadaha (End Use Certificate {EUC}): Waxaa loola jeedaa dukumeenti cadeynaya in hubka, rasaasta iyo qalabka la soo iibiyay loo adeegsan doono keliya ujeedooyinka la cayimay ayna adeegsan doonaan hay'adaha loo idmaday ee ka shaqeeya amniga qaranka. Tani waxay dawladda ka caawinaysaa ka hortagga leexsiga iyo si xun u adeegsiga hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

CQS: Waxaa laga soo gaabiyay Ciidanka Qalabka Sida waxaana loola jeedaa Ciidanka Xoogga Dalka Soomaaliyeed.

Qalab: Qalabka ciidanka waxaa loola jeedaa waxa aan ka ahayn dirayska ciidanka, raashinka, adeegyada guud, qalabka xafiisyada iyo gaadiidka aan loo adeegsan ujeedooyinka ciidanka sida ku xusan qodobka 5aad ee Sharciga libka ee Qaranka (2016).

Hay'adaha Amniga: Waxaa loola jeedaa Wasaaradda Gaashaandhigga oo ay hoos yimaadaan Ciidanka Qalabka Sida (SNAF), Wasaaradda Amniga Gudaha oo ay hoos yimaadaan Ciidanka Booliska Soomaaliyeed (SPF) iyo Hay'adda Nabad Sugidda iyo Sirdoonka Qaranka (NISA) iyo Wasaaradda Cadaaladda iyo Arrimaha Dastuurka oo ay hoos yimaadaan Ciidanka Asluubta.

Hub: Waxaa loola jeedaa wax kasta oo dhimasho ama dhaawac geysan kara ayna sida caadiga ah isticmaalaan Ciidamada Qaranka Soomaaliyeed.

Cutubka 1aad: Hordhac

Gogoldhig

Dawladda Federaalka Soomaaliya waxay garawsan tahay, tan iyo markii la billaabay dib-u-dhiska dawladeed, in dalku uu mar kasta horay u sii socday in kasta oo ay jiraan caqabado badan oo ku gedaaman hannaanka dib-u- soo-nooleynta qarannimada iyo gobonimada Soomaaliyeed.

Iyada oo laga duulaayo mabda'a horay u socodka qaranka, Dawladda Federaalka Soomaaliya waxay ku hawlan tahay yareynta ama baabi'inta caqabadaha ugu waaweyn ee heysta dhammeystirka dib-u-dhiska Ciidamada Qaranka Soomaaliyeed.

Wasaaradda Gaashaandhigga waxay halkaan ku soo bandhigeysaa Siyaasadda libka Hubka iyo Rasaasta oo ay meel-mariyeen Golaha Wasiirada JFS. Siyaasadani marka ay dhaqangasho waxay awood u siinaysaa Dawladda in ay la socoto, xakamaysana hubka iyo rasaasta sharcidarada dalka ku soo gala, maaraysana hannaanka iibka hubka iyo rasaasta hay'adaha amniga dalka iyada oo yareenaysa halista in hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka ay ku dhacaan gacmo qaldan iyo in la hubiyo in hubka, rasaasta iyo qalabka loo adeegsado ujeedooyinka sharcigu qeexay.

Siyaasadda iibka hubka iyo rasaasta waxay qeexaysaa hannaanka ay hay'adaha amniga dalka ku soo iibsanayaan hubka, rasaasta iyo qalabka ay u baahanyihiin.

Siyaasaddan waxaa looga gol-leeyahay inay midayso oo qeexdo hannaanka iibka, hagtana hawl-wadeenada hay'adaha amniga iyo qandaraasleyda marka ay ku hawlan-yihiin iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

Siyaaddani waxay xaqiijinaysaa in hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidank loo fuliyo si waafaqsan Sharciga libka Qaranka iyo shuruucda kale ee dalka u yaal.

Sababta ka Dambaysa Samaynta Siyaasaddan

Sababta ugu wayn ee dejinta siyaasadda libka Hubka iyo Rasaasta waxay qayb wayn ka tahay dadaalada dowladda federaalka ugu jirto dejinta shuruuc, siyaasado iyo nidaamyo adag oo lagu xakamaynayo hubka sida sharci darada ah ku soo gala dalka ka dib qaadista cuna qabataynta hubka ee dalka saarnayd bishii Diseembar 2023. Siyaasaddu waxay ka hortagaysaa hubka, rasaasta iyo qalabka usoo degi kara kooxaha argagixisada sida kooxda nabad diidka Al-shabaab iyo Daacish iyo kooxaha kale ee lidka ku ah nabadgalyada dalka.

Xakamaynta iibka hubka iyo rasaastu waa mid lagama maarmaan u ah xaqiijinta waajibka dastuuriga ah ee dowladda ka saaran ilaalinta nabadgalyada iyo badqabka muwaadinka Soomaaliyeed iyo dadka kale ee kula nool dalka. libka Hubka, rasaasta iyo qalabka oo lagu soo koobo gacanta dowladda federaalka waa mid lagama maarmaan u ah wiiqista kooxaha argagixisada, burcad badeedka iyo kooxaha denbiyada kale ee abaabulan fuliya, kuwaas oo si firfircoon ugu lug leh iibka, soo dejinta iyo ka ganacsiga hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

Sidoo kale, nidaaminta hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka waa mid wax badan ka taraya soo afjaridda guud ahaan colaadaha ka jira dalka oo ay markiisii horeba hurintiisa qayb wayn ka qaadatay hubka sida sharci darada ah ku soo gala dalka. Sidoo kale, waa mid qayb wayn ka qaadanaya xasilinta gobolka geeska Africa maadaama hubka soo gala Soomaaliya loo sii gudbiyo wadamada deriska, kaas oo ku haya xasilooni darro nabad galyada gobolka. Haddaba, siyaasaddu waxay xaqiijinaysa in dowladda federaalka oo keliya ay mas'uul ka tahay hannaanka iibka iyo keenidda dalka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

Hannaanka Dejinta Siyaasadda

Wasaaradda Gaashaandhigga waxay u martay dejinta siyaasadda iibka hubka iyo rasaasta hab ku dhisan wada tashi lala yeeshay dhammaan hay'adaha iyo daneeyayaasha ay khusayso. Samaynta Siyaasadda libka Hubka iyo Rasaasta waxay soo bilaabatay bishii Juun 2023 iyadoo waaxyaha libka,

Qorshaynta iyo la-taliyayaasha Wasaaradda Gaashaandhigga ay yeesheen kulan dood iyo aragti wadaag ku aadan baahida loo qabo samaynta siyaasaddan iyo hannaanka habboon ee loo marayo. Si loo hubiyo in siyaasaddan ay la jaan qaadayso xeerarka iyo siyaasadaha qaran iyo kuwa caalamiga, waxaa la sameeyay cilmi-baaris qoto dheer si loo qeexo ujeedada siyaasadda, caqabadaha iyo dal daloolooyinka jira. Waxaa is barbar dhig lagu sameeyay nidaamyada kala duwan ee dunida ka jira ee dowladahu ku nidaamiyaan iibka hubka iyo rasaasta iyo duruufaha u gaarka Soomaaliya si loo helo siyaasad wax-ku-ool ah oo la jaan qaadaysa duruufaha qaranka.

Nuqulka ugu horeeyay ee siyaasadda waxaa loo bandhigay Hay'adaha Amniga Dalka iyo Xafiiska Amniga Qaranka si ay uga tala bixiyaan. Wasaaraddu waxay siyaasadda ku dartay dhammaan talooyinkii suubanaa ee la soo jeediyay.

Gorfeynta Xaaladaha

Baahida Hubka, Rasaasta iyo Qalabka Ciidamada: Ciidamada qaranka ayaa baahi degdeg ah u qaba helidda hub, rasaas iyo qalab ku haboon si ay u gutaan waajibaadkooda dastuuriga ah uguna jawaabaan khataraha amni ee jira. Qaadista cunaqabateynta hubka ee dalka saarnayd mudada dheer, waxay dawladda siineysaa fursad muhiim ah si ay wax uga qabato baahidaas, awoodna u siinaysaa soo iibinta hub, rasaas iyo qalab lagama maarmaan ah oo hore loo xaddiday.

Qaadista Cunaqabataynta Hubka: Haddaba, haatan oo la qaaday cunaqaybtii hubka (Diseembar 2023) ee mudada dheer saarnayd Soomaaliya si awood dheeraada loogu siiyo dawladda la dagaalanka argagixisada, waxay dowladdu wajahaysaa caqabado badan oo ku aadan sidii ay u xaqiijin lahayd inaan qaadista cunaqabaynta noqon mid ay uga faa'iidasaytaan kooxaha argagixisada iyo kooxaha kale aa khatarta ku ah amniga soo iibsiga iyo soo gelinta dalka hub badan.

Lawareegidda Mas'uuliyadda Amniga Dalka: Iyadoo la filayo in ciidamada qaranka ay mas'uuliyadda amniga dalka ay kala wareegaan Hawlgalka Ku-meelgaarka ee Midowga Afrika (ATMIS) Diseembar 2024, dawladda federaalka waxay hoosta ka xariiqday baahida degdegga ee loo qabo dejinta iyo hirgelinta siyaasaddan si loo hubiyo hubeynta iyo qalabeynta ciidamada amniga dalka.

Hubka Sida Sharci darada ah ku soo Gala Dalka: Hubka sharci darrada ah ee ka soo gala xuduudaha furan ee dalka ayaa inta badan gacanta u gala maleeshiyaadka qabaa'ilka iyo kooxaha argagixiso ee ku hawlan falal liddi ku ah nabadgalyada iyo xasiloonida dalka. Hubkan sida sharci darada ah ku soo gala dalka ayaa sii hurinaya colaadaha qabaa'ilka iyo weerarada argagixiso ee ka dhanka ah nafta iyo hantida dadka rayidka ah. Dejinta siyaasadda iibka hubka iyo rasaasta ayaa gacan ka gaysanaysa nidaaminta hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka, sidookale yareenaysa hubka sida sharci darrada dalka ku soo gala.

Amni Xumo: Hubka ku jira gacanta kooxaha argagixisada iyo maleeshiyo beeleeedyada waxay gaystaan amni xumo baahsan oo galaafata nolosha dadka iyo duunyada, waxaana sanad walba uu hubkas keenaa dhimashada iyo dhawaaca dad badan, barakac iyo burbur hantiyeed. Dejinta siyaasadda iibka hubka iyo rasaasta waxay wax ka qabanaysaa caqabadan iyadoo midaynaysa hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

Cutubka 2aad: Ujeedada, Mabaadi'da, Seeraha iyo Qaabdhismeedka Sharci

Ujeedada Siyaasadda

Ujeedada Guud:

Ujeeddada siyaasadan waa in la helo hannaan qeexan oo lagu xaqiijiyo in hay'adaha amniga dalka ay helaan hubka, rasaasta iyo qalabka lagama maarmaanka u ah si ay u gutaan mas'uuliyadooda dastuuriga ah iyagoo agabka la soo iibsaday ama la heysto loo maareynayo si waafaqsan siyaasaddaan iyo xeerarka dalka.

Ujeedooyinka Gaarka ah:

1. In la dejiyo siyaasad qaran oo lagu midaynayo, maamulayo laguna maareenayo hannaanka soo iibsiga hubka, rasaasta iyo qalabka ee hay'adaha amniga dalka.
2. In sare loo qaado hufnaanta, daah-furnaanta iyo isla-xisaabtanka hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ee hay'adaha amniga dalka.
3. Ka hortagga iyo xakamaynta hubka sida sharci darrada ah dalka ku soo gala.
4. In sare loo qaado kartida, awoodda iyo diyaar garowga hawlga/dagaal ee hay'adaha amniga dalka.
5. In loo hoggaansamo shuucda iibka ee qaranka iyo xeerarka kale ee dalka u yaal.

Mabaadii'da Hagaysa

libka hubka iyo rasaasta ay samayso Wasaaradda Gaashaandhigga waxaa hagi doona mabaadii'da soo socda:

1. **Daahfurnan:** Wasaaradda Gaashaandhigga waxay dhaqan gelinaysaa mabaadii'da daahfurnaanta iibka intii suuragal ah ee la jaanqaadeysa danta amniga iyo difaaca qaranka, waafaqsana sharciga iibka ee qaranka iyo shuruucda kale ee dalka u yaal. Wasaaradda ayaa la wadaagaysa warbixinta hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka Guddigga Difaaaca ee Baarlamaanka JFS. Sidookale, dhammaan shuruudaha tartamaha iyo hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka waxay noqon doonaan kuwo cad oo faahfaahsan si loo fududeeyo fahamka u dhexeeya Wasaaradda Gaashaandhigga iyo qandaraasleyda. Qandaraasleyda waxay si cad u ogaan doonaan nooca, tirada iyo tayada hubka iyo rasaasta ay Wasaaradda Gaashaandhiggu doonayso inay iibsato iyo nidaamka guulaystaha lagu xulan doono.
2. **Tartan:** Hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka wuxuu xaqiijin doonaa in dhammaan qandaraasleyda ay u tartamaan si cadaalad ah oo suuragalinaysa in dhammaan qandaraasleyda xaq u leh inay ka qaybgalaan tartanka la siiyo fursad ay uga qaybgalaan hannaanka iibka.
3. **Dhaqaalle:** libka hubka, rasaasta iyo qalabka wuxuu qayb muhiim ah ka yahay qarashaadka ay gasho Dowladda Federaalka Soomalia, sidaa darteed, Wasaaradda Gaashaandhiggu waxay samayn doontaa dadaal kasta si ay u xulato tartamaha ugu qiimaha hooseeya iyada oo tayada aysan waxba iska dhimayn. Sidookale, Wasaaradu waxay isu dheellitireysaa kharashka, tayada, iyo wax ku oolnimada hubka, rasaasta iyo qalabka ee hay'adaha amniga loo soo iibinayo.

4. **Amniga Qaranka:** Wasaaradda Gaashaandhigg marka ay gaareyso go'aan qandaraas bixin, waxay ka baaraandageysaa saameynta amni ee ka imaan karta hubka iyo rasaasta ee la soo iibinayo, iyada oo ka taxaddareysa khatar kasta oo amni sida weerar, xatooyo, dayac ama basaasnimo laga dhex fuliyo waxa la soo iibsaday. Ka hor inta aan la bixin wax qandaraas ah, Wasaaradda Gaashaandhiggu waxay hubinaysaa inay u dhamaystiranyihiin dhammaan sharciyada iyo habraacyada amni ee laga maarmaanka u ah iibinta hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.
5. **Isla-Xisaabtan:** Wasaaradda Gaashaandhigga waxay ku maareyneysaa hannaanka iibka hubka iyo rasaasta nidaamka ku qoran siyaasaddaan, iyada oo tallaabooyin sharciga waafaqsan ka qaadeysaa cid kasta oo ku xadgudubta ama dayacada qaybo ka mid ah hannaanka xulashada tartamayaasha, wuxuu masuul ka noqon doonaa/doontaa ficilkiisa/keeda ama ficil la'aantiisa/teeda.
6. **Cadaalad:** Hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka Wasaaradda Gaashaandhigga wuxuu noqon doonaa mid dhex-dhexaad ah oo oo waafaqsan Sharciga iibka iyo Qandaraas Bixinta ee Qaranka. Hannaanka iibku wuxuu dammaanad qaadayaa in si caddaalad ah oo siman loola dhaqmo dhammaan qandaraasleyaasha daneynaya ee buuxiyay shuruudaha dalabka in ay ka qeybqaataan tartanka la soo bandhigay, iyada oo aan cidna lagu takoorin sababo si gaar ah loogu beegsanayo.

Seeraha Siyaasadda

Siyaasaddan waxaa lagu dhaqayaa dhammaan qandaraasyada iibka hubka, rasaasta, iyo qalabka ee hay'adaha amniga dalka ee heer Federaal iyo heer Dawlad Goboleed. Siyaasaddaan ma khuseyso iibka aan aheyn hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.

Qaabdhismeedka Sharci ee Siyaasadda

Siyaasadan waxay ku salaysantahay shuruucda heer qaran iyo xeerarka heer caalami ee hoos ku xusan.

Shuruucda Heer Qaran

Dastuurka: Dastuurku waa sharciga dalka ugu sareeya marka Shareecada Islaamka laga yimaado, waana halka laga soo dheehdo siyaasadaha, xeerarka iyo habraacyada ay ku shaqaynayaan hay'adaha dawladda federaalka. Sida ku xusan qodobka 126aad ee Dastuurka ku-meelgaarka JFS hay'adaha amniga waxay damaanad-qaadayaan nabadda, gobannimada iyo ammaanka qaranka ee Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya iyo badbaadinta shacbigeeda. Hay'adaha amniga dalka si ay u gutaan waajibkaan dastuuriga ah waa in ay helaan agabka aasaasiga si loo kobciyo awoodooda hawgal ee ka hortagga iyo ka jawaabista khataraha amni ee ka dhanka ah nabadgalyada iyo xasiloonida JFS. Dejinta Siyaasadda iibka hubka, rasaasta iyo qalabka waxay gacan ka gaysanaysaa daboolidda baahida agab ee hay'adaha amniga dalka.

Sharciga Iibka Qaranka: Sharcigan wuxuu dhiirigelinayaa daah-furnaanta iyo isla-xisaabtanka qandaraasyada iibka qaranka si loo ilaaliyo hantida dadweynaha. Siyaasadan waxay la jaanqaadaysaa mabaadi'daas sida ku xusan cutubka 2aad, qodobkiisa 2aad ee siyaasadan.

Heshiiska Qaab-dhismeedka Amniga Qaranka: Heshiiskan wuxuu qeexayaa qaab-dhismeedka amniga qaranka ee heer Federaal iyo heer Dawlad Goboleed si waafaqsan dastuurka JFS. Heshiiskan ayaa ujeedkiisu yahay in la abuuro hannaan midaysan oo isku xira dhammaan hay'adaha amniga ee labada heer. Siyaasadan waxay fududeenaysaa isu-duwidda, isku-xirka iyo midaynta hannaanka iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ee hay'adaha amniga dalka ee labada heer.

Xeerarka Heer Caalami

Qaraarka Golaha Amaanka ee Qaramada Midoobay: Qaraarka Golaha Amaanka Qaramada Midoobay ee tirsigiisu yahay 2713 iyo 2714 (2023) ayaa cunaqabatayntii hubka ee saarnayd JFS looga qaaday, mid kalana lagu saaray kooxaha argagaxisada iyadoo la garwaaqsaday hormarka uu dalka ka sameeyay dib u habaynta hay'adaha amniga dalka iyo maaraynta wax-ku-oolka ah ee hubka iyo rasaasta. Siyaasadan waxay xoojinaysaa u hogaansanaanta Dawladda Federaalka ee nidaamka caalamiga ah ee maaraynta hubka iyo rasaasta.

Cutubka 3aad: Maamulka iyo Maareeynta Hannaanka Iibka

Hawlaha La Qabanayo Iibka Ka Hor

- Gorfeynta Khataraha:** Gorfeynta khataraha jira waa shaqada ugu horeysa ay tahay in ay qabato hay'ad waliba oo amni si faham buuxa looga helo khataraha jira, kuwa soo food leh iyo sida ugu haboon ay tahay in looga jawaabo. Tani waxay ka caawinaysaa hay'adaha amniga dalka in la ogaado noocyada hubka, rasaasta iyo qalabka haboon si looga hortago loogana jawaabo khatarahaas amni ee ka dhanka ah nabad galyada iyo xasiloona dalka loona hormariyo diyaar garowga hawlgaal ee ciidamada amaanka.
- Qeexidda Baahida:** Hay'ad waliba oo amni waa in ay qeexdaa baahideeda hub, rasaas iyo qalab iyadoo lagu saleynayo qiimeynta halista amni ee jirta, baahiyaha hawlgaalada, iyo hormarka tignoolajiyada kadibna u gudbisaa Wasaaradda Gaashaandhigga qorshe faahfaahsan oo dhamaystiran. Qorshaha waa in lagu qeexaa nooca, tirada, tayada loo baahanyahay. Qeexidda baahida waxay ka bilaaban kartaa heerka ciidamada amniga oo u soo gudbin doona Wasaaradda ay hoos tagaan. Hay'adaha amniga ee Dawlad Goboleed waxay marinayaan codsigooda Wasaaradaha heer Federaal ay hoostagaan.
- Qiimeynta Baahida:** Ciidamada Qaranka Soomaaliyeed ayaa qiimaynaya baahida hub, rasaas iyo qalab ee loo soo gudbiyay kadibna u gudbinaya Wasaaradaha ay hoos tagaan oo hubin kadib u gudbin doona Wasaaradda Gaashaandhigga codsi qoraal oo faahfaahsan. Marka Wasaaradu qiimeeyso baahida loo soo gudbiyay ayna ku qanacdo in aan laga dabooli karin hubka, rasaasta iyo qalabka ee qaranku leeyahay, waxay ku daraysaa qorshaha istiraajiyadeed ee shanta-sano. Wasaaraddu waa in ay uga soo jawaabtaa codsiga loo soo gudbiyay ugu badnaan hal bil iyadoo xeerinaysa heerka baahida iyo khatarta looga jawaabay.

4. **Diyaarinta Miisaaniyadda:** Hay'ad walba oo soo dalbaneysa hub, rasaas iyo qalab ciidan, waxaa laga doonayaa in ay hubiso in miisaaniyadeeda ku jirto qoondo lacageed oo ku filan dalabka ay sameysaneyso ka hor inta aysan soo gudbin.
 5. **Samaynta Cilmi-baaris:** Khuburada Wasaaradda Gaashaandhigga ayaa samaynaya cilmi-baaris la xiriirta iibka hubka, rasaasta iyo qalabka, hormarka tiknoolajiyada iyo qandaraaslayaasha buuxin kara shuruudaha la dejiyay.
 6. **Diyaarinta Qorshaha:** Wasaaradda Gaashaandhigga oo ka duulayso baahida loo qabo tayaynta iyo qalabaynta hay'adaha amniga si kor loogu qaado tayadooda iyo awoodooda hawlgaal iyo qorshayaashii loo soo gudbiyay ayaa hogaaminaysa diyaarinta qorshaha iibka hubka, rasaasta iyo qalabka. Qorshahaan ayaa ah shan-sano (5), wuxuuna hortabin u leeyahay XFS si loo helo hub, rasaas iyo qalab wax ku ool ah.
- Diyaarinta qorshaha waxaa qeyb ka ah baahida tababar ee loo qabo hubka, rasaasta iyo qalabka ee la soo iibin doono. Qorshan ayaa laga soo min-guurin doonaa qorshaha sanad laha ah ee hay'adaha amniga. Wasaaraddu waxay dib u eegis iyo cusboonaysiin ku samayn kartaa qorshaha iibka hubka, rasaasta iyo qalabka hadii ay timaado baahi dheeri ah ama deg-deg ah. Qorshahaan ayaa lagu jaangoyndoonaa awoodda miisaaniyaadeed ee JFS.
7. **Canshuur Dhaafka:** Dhammaan hubka, rasaasta iyo qalabka ciidamada qaranka Soomaaliyeed waxaa ka reeban in la canshuuro.

Hawlaha La Qabanayo Xiliga Iibka

1. Dhismaha Guddiga Farsamo ee Qandaraasyada Iibka Hubka, Rasaasta iyo Qalabka:

Si loo dhawro hantida dawladda korna loogu qaado daah-furnaanta iyo isla xisaabtanka, Wasiirka Gaashaandhigga ayaa soo magacaabaya guddiga farsamo ee qandaraaska. Xubnaha guddigan ayaa ka koobana:

- a. Xubno ka socda Wasaaradda Gaashaandhigga , oo uu ka mid noqonayo qofka guddiga gudoomiyaha u ah.
- b. Laba (2) xubin oo ka socota hay'adda wax loo iibinayo; iyo
- c. Xubin ka socota Wasaaradda Maaliyadda.
- d. Cidii kale ee wasiirka gaashaandhiggu u arko in aan laga maarmin.

2. Waajibaadka Guddiga Qaran ee Qandaraasyada Iibka Hubka, Rasaasta iyo Qalabka:

- a. Dib-u-eegista miisaaniyadda iibka hubka, rasaasta iyo qalabka
- b. Diyaarinta iyo keydinta dukumentiyada qandaraaska
- c. Dejinta shuruudaha xulashada
- d. Diyaarinta dalabka iibka.
- e. Qabashada iyo qiimeynta dalabyada tartamayaasha
- f. Samaynta xulasho hordhac ah
- g. Gorgortanka Heshiiska qandaraaska
- h. Dejinta shuruudaha lacag bixinta
- i. Bixinta qandaraaska/yada
- j. Maareynta heshiiska qandaraaska

- k. Burinta heshiiska qandaraaska
- l. Diyaarinta iyo u gudbinta Wasaaradda Gaashaandhigga warbixino joogto ah.

Marka guddiga farsamo uu dhameeyo howsha qiimeynta iyo xulashada horudhaca ah ee qandaraaslayaasha, soona gudbiyaan warbixintooda, wasaaradda gaashaandhigga ayaa bixineysa qandaraaska isla markaana go'aan ka gaareysa cidda la siinayo, iyada ayaana la galeyso heshiiska iibka. Sidoo kale, hadii ay wax ka soo laabtaan oo cidda qandaraaska la siiyay ka soo bixi weyso heshiiski ay gashay wasaaradda gaashaandhigga ayaa masuul ka ah la xisaabtanka awoodna u leh ka bixista iyo burinta heshiiska iyada oo la tashaneysa hay'adda iibka loo sameynayay.

Hawlaha La Qabanayo Iibka Ka Dib

1. **Isku-dubbaridka Shixnadaha:** Waaxda Iibka Wasaaradda Gaashaandhigga waxay la xiriiraysaa qandaraaslaha/yaasha guulaystay si uu u bilowdo keenista hubka, rasaasta iyo qalabka. Qandaraaslaha wuxuu bixinayaa tafaasiisha lagama maarmaanka ah, sida waqtiga uu dalabka ku imanayo iyo noocaa gaadiid ee lagu keenayo.
2. **Waqtiga Keenidda:** Waqtiga keenidda shixnadda la dalbaday iyo dhammaystirka dhammaan adeegyada wehliya (sida rakibaadda iyo howlgelinta agabka iyo tababaridda hawl-wadeenada ku shaqaynaya agabka) waa in si faahfaahsan loogu caddeeyaa qandaraaska iyadoo ay wehliyaan taariikho cayiman.

Weedhaha “sida ugu dhaqsaha badan” “si deg-deg ah” “keydka ku jira” “agab diyaarsan” waa inaan la isticmaalin marka la tilmaamayo waqtiga keenista adeegga.

Wasaaradda Gaashaandhigga ayaa ku wargelinaysa Ra’iisul Wasaaraha iyo Madaxweynaha todobo cisho (7) ka hor inta aan la keenin dalabka hubka iyo rasaasta. Sidookale, Wasaaraddu waxay ogaysiinaysaa hay'adda dawladda ay khusayso.

3. **Gudoomidda, Kormeerka iyo Hubinta:** Marka ay shixnaddu soo gaarto goobtii loogu talagalay, waxaa isla guddoomaya Waaxda Iibka Wasaaradda Gaashaandhigga iyo Hoggaanka Hubka iyo Rasaasta CQS. Hoggaanka Hubka iyo Rasaasta ayaa kormeer ku samaynaya hubka, rasaasta iyo qalabka la keenay si loo hubiyo nooca, tirada, tayada, iyo waafaqsanaanta shuruudaha la cayimay ee lagu qeexay qandaraaska iibka. Haddii ay dhacdo in dalabka la keenay uu iin ama cilad yeesho, ama uusan waafaqsanayn shuruudihii lagu heshiiyay waa in sida ugu dhaqsiyaha badan loo ogaysiiyaa qandaraaslaha waana in si dhaqso leh dib loogu celiyaa. Hoggaanka Hubka iyo Rasaasta CQS waa in uu soo saaraa warbixin uu ku fasaxayo daabulidda iyo adeegsiga shixnadda hubka iyo rasaasta la guddoomay.
4. **Keydinta iyo Diiwaangelinta:** Hubka, rasaasta iyo qalabka la guddoomay waxaa la geynayaa bakhaarka keydka hubka iyo rasaasta CQS ama goobtii kale ee loogu talagalay iyadoo wixii diiwaangelin iyo summadeyn ah loo sameynayo. Hub, rasaas iyo qalab aan la diiwaangelin oo la summadeyn lama daabuli karo lamana adeegsan karo. Keydinta, diiwaangelinta iyo daabulidda hubka, rasaasta iyo qalabka waxaa loo marayaa Habraaca maamulka hubka, rasaasta iyo qalabka CQS ee ay meel mariyeen Golaha Wasiirada Abriil 2020.

5. **Sugidda Amniga Shixnadda:** Marka la eego xasaasiyadda dalabka yimid uu leeyahay, Wasaaradda Gaashaandhigga oo kaashanaysa hay'adaha aminga dalka ay khasayso, waxaa waajib ka saaranyahay in ay qaadaan tillaabooyin amni oo lagu xaqiijinayo ilaalinta xogta hubka iyo rasaasta yimid.

Cutubka 4aad: Agaasinka Hay'adeed ee Fulinta Siyaasadda

Mas'uuliyadaha

Mas'uuliyadaha hay'adaha kala duwan ee ku aadan libka hubka, rasaasta iyo qalabka waa sida ku xusan jaantuska hoose:

Lr	Hay'adda	Mas'uuliyadda
1	Wasaaradda Gaashaandhigga	✓ Wasaaradda Gaashaandhigga waxay mas'uul ka tahay dhammaan iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidamada ee hay'adaha amniga ee heer Federaal iyo heer Dawlad Goboleed. ✓ Isku-duwidda iyo diyaarinta qorshaha hubka, rasaasta iyo qalabka hay'adaha amniga dalka. ✓ Isku xirka iyo isku-duwidda shaqada Guddiga Qaran ee Qandaraasyada. ✓ U hoggaansanaanta shuruucda qaran iyo xeerarka caalamiga ee qandaraas bixinta iyo xakamaynta hubka. ✓ Bixinta shahaadada adeegsadaha (EUC) iibka hubka, rasaasta iyo qalabka ciidanka.
2	Wasaaradda Amniga Gudaha	✓ Qeexidda iyo qiimeynta baahida hub, rasaas iyo qalabka ee Ciidanka Booliska iyo Hay'adda Nabad Sugidda iyo Sirdoonka Qaranka. ✓ U gudbinta Wasaaradda Gaashaandhigga qorshaha hub, rasaas iyo qalab ee Ciidanka Booliska iyo Hay'adda Nabad Sugidda iyo Sirdoonka Qaranka. ✓ La socodka hubka, rasaasta iyo qalabka Ciidanka Booliska iyo Hay'adda Nabad Sugidda iyo Sirdoonka Qaranka.
3	Wasaaradda Cadaaladda iyo Arrimaha Dastuurka	✓ Qeexidda iyo qiimeynta baahida hub, rasaas iyo qalab ee Ciidanka Asluubta. ✓ U gudbinta Wasaaradda Gaashaandhigga qorshaha hub, rasaas iyo qalab ee Ciidanka Asluubta. ✓ La socodka hubka, rasaasta iyo qalabka ee Ciidanka Asluubta.
4	Dawlad Goboleedyada	✓ Qeexidda iyo qiimeynta baahida hub, rasaas iyo qalab ee Ciidanka Booliska iyo Asluubta ee heer Dawlad Goboleed. ✓ U gudbinta Wasaaradaha Amniga iyo Cadaaladda ee heer Federaal baahida hub, rasaas iyo qalab.

		✓ Lasocodka hubka, rasaasta iyo qalabka Ciidanka Booliska iyo Asluubta ee heer Dawlad Goboleed. ✓ U hoggaansanaanta nidaamka federaalka iyo shuruucda kale dalka u degsan.
5	Wasaaradda Maaliyadda	✓ Haddii qandaraaska laga maalgelinayo Miisaaniyadda Qaranka, waa in kahor inta aan la bilaabin habraaca xulashada ee qandaraaska laga helaa Wasaaradda Maaliyadda oggolaansho tilmaamaya in Dawladdu ka bixi karto kharashka ku baxaya qandaraaska. ✓ Haddi qandaraaska iibka uu yahay mid lagu maalgelinaayo lacag deyn ah ama qalabka lagu soo qaadanaayo dayn, waa in Wasaaradda Maaliyaddu, si waafaqsan Sharciga Maaraynta Maaliyadda Guud, kasoo gorgortantaa, soona saxiixdaa heshiisyo gaar ah oo la tacaalaaya bixinta daymahaas iyo shuruudaha lagu bixinaayo. Lama saxiixi karo heshiis lagu maalgelinaayo lacag deyn ah ama lagu soo qaadanaayo qalab dayn ah iyada oo aan Wasaaradda Maaliyadda laga helin oggolaansho cad. ✓ Haddii hubka, Rasaasta ama qalabka ciidan lagu qaadanayo qaab deyn ah, waa in oggolaansho laga helaa wasaaradda maaliyadda, ka dibna ay wasaaradda maaliyaddu la gashaa cidda hubka, rasaasta ama qalabka ciidan laga gadanaayo heshiis u gaar ah hannaanka lacag bixinta oo ku lifaaqan isla markaana dhameystiraya heshiiska Deynta ee wasaaradda gaashaandhiggu galayso. Lama saxiixi karo qandaraas u baahan dammaanad maaliyadeed oo Dowladdu galayso iyada oo aan Wasaaradda Maaliyadda laga helin oggolaansho cad

Xogaha Hubka, Rasaasta iyo Qalabka

Ma jirto cid xaq u leh in ay baahiso xog la xiriirta hubka, rasaasta iyo qalabka ee hay'adaha amniga dalka. Xogta waxaa loo maareynayaa si waafaqsan shuruucda dalka u degsan.

Warshadeynta iyo Dhoofinta Hubka, Rasaasta iyo Qalabka Ciidan

Wasaaradda Gaashaandhigga JFS waxay yeelan kartaa mashaariic wax soo saar oo la xiriira hubka, rasaasta iyo qalabka ciidan. Waxa ayna soo saareysaa habraacyo u gaar ah wax soo saarka, adeegsiga iyo iibgeynta.

Dib-u-eegista Siyaasadda Iibka Hubka iyo Rasaasta

Wasaaradda Gaashaandhigga ayaa dib u eegis ku sameyneysa siyaasaddan haddii loo baahdo, waxaana

dib loo keenayaa Golaha Wasiirada oo meelmarin doono.